

CRNA GORA
SKUPŠTINA

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00- 65-4/17-34/

Podgorica, 21. maj 2017. godine

IZVJEŠTAJ

O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE NA MEDJUNARODNOJ RADIONICI „SARADNJA EVROPSKIH PARLAMENTARACA U BORBI PROTIV TRGOVINE LJUDIMA U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA“, održanoj u Narodnoj skupštini Republike Srbije u Beogradu, 17. i 18. maja 2017. godine

Delegacija Skupštine Crne Gore u sastavu dr Suad Numanović, član Odbora za ljudska prava i slobode i mr Branka Tanasijević, članica Odbora za rodnu ravnopravnost učestvovali su na Međunarodnoj radionici „Saradnja evropskih parlamentaraca u borbi protiv trgovine ljudima u zemljama Zapadnog Balkana“, koja je održana u Beogradu 17. i 18. maja 2017. godine.

Međunarodnu radionicu je, u saradnji sa Hjuman trafiking fondacijom iz Velike Britanije, dobrotvornom organizacijom koja je s jedne strane povezana sa Parlamentom, a sa druge strane saraduje sa mnogobrojnim nevladinim i dobrovoljnim organizacijama u borbi protiv trgovine ljudima, organizovao Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije.

Cilj Radionice je bio da unaprijedi sveobuhvatnije i djelotvornije borbe protiv trgovine ljudima, a Radionica je okupila parlamentarce iz Velike Britanije, Rumunije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije, uz učešće predstavnika Ambasade Velike Britanije, Hjumen trafiking fondacije iz Velike Britanije, Kancelarije Ujedinjenih nacija za pitanje droge i kriminala (UNDOC), Kancelarije Savjeta Evrope u Beogradu, Medjunarodne organizacije za migracije (IOM), kao i državnih organa i institucija, Zaštitnika građana, Povjerenika za zaštitu ravnopravnosti, Vrhovnog kasacionog suda, Centra za zaštitu trgovine ljudima, Republičkog javnog tužilaštva, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva pravde, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, Kordinacionog tijela za rodnu ravnopravnost, kao i predstavnika nevladinih organizacija, ASTRA i Atina, prepoznatljivih u svom djelovanju i doprinosu ostvarenom kroz saradnju sa institucijama.

Međunarodnu radionicu su otvorili: Meho Omerović, predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije, Nj.E. Denis Kif, ambasador Velike Britanije u Srbiji, Entoni Stin, predsjednik Hjuman trafiking fondacije i Baronesa Batler-Slos, poslanica u Domu lordova u Velikoj Britaniji.

U svojoj pozdravnoj riječi, Meho Omerović je izrazio zahvalnost ambasadoru Denisu Kifu i Entoni Stinu koji su dali doprinos u realizaciji Međunarodne radionice, kao i prisutnima koji su prepoznali značaj ove teme i namjeru da se doprinese u borbi svih država Zapadnog Balkana protiv ovog, po mnogima, teškog oblika »modernog ropstva« i njegovih različitih oblika,

kriminogenih i teško prepoznatljivih. Izrazio je žaljenje što predstavnici Parlamenta Makedonije nijesu mogli učestvovati, iako su obećali uključenost u ovaj veoma značajni regionalni projekat.

Hjuman trafiking fondacija, je, po riječima Antoni Stina, koji je preko trideset godina parlamentarac u Velikoj Britaniji, dala veliki doprinos u borbi protiv ovo teškog oblika kriminala i po tome je jedinstvena u Velikoj Britaniji. To je dobrotvorna organizacija, koja je, s jedne strane povezana sa parlamentom, a sa druge, saradjuje sa mnogobrojnim nevladinim i dobrovoljnim organizacijama u borbi protiv trgovine ljudima i to u prvim redovima. Njeni glavni zastupnici su političari iz cijelog spektra političkih partija. Odigrala je ključnu ulogu u oblikovanju sadržaja Zakona protiv modernog ropstva, usvojenog 2015. godine u Velikoj Britaniji. Zakon je omogućio da političari i donosioci odluka bolje razumiju razmjere i prirodu trgovine ljudima.

Nakon prikazivanja kratkog filma koji je uradila dobrotvorna organizacija Unchosen, uslijedile su 10- minutne prezentacije članova parlamenata o tome šta se dešava u njihovim zemljama po pitanju trgovine ljudima. Potom je Baronesa Batler-Slos govorila o primjerima dobre prakse, a o jednom takvom iskustvu iz Rumunije govorio je Angel Tilvar iz Parlamenta Rumunije. U svom izlaganju je, iznoseći podatke o djelovanju po ovom pitanju u Rumuniji, prezentovao koje korake je potrebno preduzeti kako bi se uspostavili slični modeli u drugim zemljama. Na predlog Entoni Stina iz britanske Fondacije, u Parlamentu Rumunije je osnovano tijelo-Medjuparlamentarna grupa za trgovinu ženama i djecom, koju čine ugledni parlamentarci-predsjednici domova, radnih tijela, koja vrši monitoring Nacionalne strategije i akcionih planova za njeno sprovođenje, organizuju javna slušanja, smatrajući parlament najboljim mjestom da se izrazi pažnja za ove probleme socijalne prirode. Uključili su sve vladine organizacije i agencije, akademsku zajednicu, internacionalna iskustva, NVO-e. Sve to doprinosi poboljšanju zakonodavstva, postavljanju novih ciljeva, uspostavljanju novih instrumenata, istraživanju zakonodavstva u oblasti trgovine ljudima u Evropskoj Uniji, pregovaranju o saradnji u ovoj oblasti...

Davor Rauš, oficir za prevenciju kriminaliteta i krivično pravosuđe iz Kancelarije Ujedinjenih nacija za pitanja droge i kriminala (UNDOK) je, predstavljajući rad kancelarije u Evropi, ukazao na važnost zajedničkog rada u borbi protiv trgovine ljudima, jer »moderno ropstvo« je i međunarodno pitanje. On je skrenuo pažnju da prekogranična trgovina liči na migracione tokove i to je novo saznanje. Takodje i na povezanost konflikta i trafikinga, gdje veliki broj ljudi postaju žrtve raznih eksploatatorskih ciljeva. Najviše su žene žrtve trafikinga. Iako su to i muškarci radi radne eksploatacije. Žrtve su takodje i djeca, koja čine jednu četvrtinu žrtava. Podsjetio je da je milion ljudi prošlo Zapadni Balkan putem migracija. Važno je za Zapadni Balkan i Istočnu Evropu da se trgovina ljudima dešava u istoj zemlji ili zemljama regiona. Na globalnom nivou kao eksploatacija su utvrđeni prisilan rad, prisilna prošnja, prinudni brakovi, prinudni rad u svrhu trafikinga. Premda zakonodavstvo ne obuhvata sve oblike eksploatacije, može se biti optimističan u vezi sa globalnom svijješću po pitanju trgovine ljudima. Ovo odjeljenje UN-a pruža tehničku pomoć, pomoć za prevenciju, izradjuju globalne baze podataka, takodje globalne politike, a od 2008. godine, kada je nastala globalna inicijativa protiv trgovine ljudima, izradili su priručnik za parlamentarce, preporučujući da se pogleda on line. Do sada su dali tehničku pomoć u više od 80 zemalja, pomoć u preko 1000 slučajeva sudske prakse (pomoć Albaniji za izradu nacionalnog

zakonodavstva, čine zajednički tim u B i H, obuku u Crnoj Gori -2016.- u Budvi za žrtve u pravosudnim postupcima, pravosudnim ustanovama u regionu, prekograničnoj saradnji...). Namjera im je da pruže specijalizovanu podršku u finansijskim istragama kojim bi pratili tokove novca u trgovini ljudima.

Baronesa Batler-Slos, parlamentarka iz Doma lordova VB, nekadašnji predsjednik Vrhovnog suda je istakla da je trafikiranje drugi najvredniji nezakoniti biznis u svijetu u kome se okreću milijarde novca, a milioni ljudi su žrtve. To što nema mnogo identifikovanih žrtava ne znači da ih nema mnogo. U Velikoj Britaniji je identifikovan veliko broj migranata, od toga 10-13 000 žrtava trafikiranja. 1300 žrtava je provelo 45 dana u sigurnim kućama i za to vrijeme im nije pružena pomoć, zbog čega nijesu zadovoljni u Velikoj Britaniji. Preporučila je saradnju između zemalja porijekla i destinacije. Istakla da je njihov Zakon o modernom ropstvu veoma dobar i da je povećao broj sudskih odluka protiv počinitelja trafikiranja. Predložila je također da se uz svu zaštitu za prava ranjivih grupa, u zakonodavstvo država doda i zaštita od trgovine ljudima. U Fondaciji su se, prije svega koncentrisali na krivično gonjenje, na inkriminisanje ovog problema. Osnovani su Nezavisnu komisiju koja je dosta učinila, međutim pred kojom je još dosta posla. I seksualnu eksploataciju, radnu, prosjačenje djece- sve to imaju u Velikoj Britaniji. Uz pomoć NVO su nastojali pomoći žrtvama, da se njihovi problem riješe, da se obrate policiji i tužilaštvu. Trafikanti uvijek idu ispred tužilaštva, jer imaju sofisticirane metode. Predložila je da države zamrznu nezakonito stečeni profit inkriminiranih trafikantata i da taj novac ide u fond za pomoć žrtvama trafikiranja i njihovu reintegraciju u društvo. Impresionirani su onim šta su sve države Zapadnog Balkana preduzele na rješavanju ovog rastućeg problema, naročito Rumunija.

Romana Jerković, članica Odbora za ravnopravnost polova iz Parlamenta Hrvatske je istakla da je ovo rasući problem, važna tema koja bi trebala da bude u agendama parlamenata, naročito što su protekli migracioni tokovi dodatno usložili ovaj problem, pa su migrant i tražioci azila posebno ugrožena grupa. Trafikanti koriste nasilje, tehničko znanje, moderne tehnologije da ih ne prisluškiju, mijenjaju metode djelovanja, zbog čega je potrebna velika vještina da se identifikuju, a naročito žrtve. Zato naglasak i jeste na pomoći žrtvama, na njihovoj reintegraciji u društvo. Takođe koordinacija učesća žrtava u sudskim procesima kako bi se inkriminirana lica privela pravdi. Hrvatska je od 2002. -2011. godine bila tranzitna zemlja- 10 žrtava godišnje. Od 2011. su uočene promjene tog trenda. Hrvatska se sad pojavljuje kao zemlja porijekla, ali i destinacije. Od 2012.-2016. identifikovano je 147 žrtava, od čega su 120 bili Hrvati, zatim iz B i H, Rumunije, Avganistana. Najčešće se radilo o seksualnoj, a sada i radnoj eksploataciji. Najčešće žrtve su žene, u dobi od maloljetnica do 30 godina.

Meho Omerović, predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije, je istakao da država Srbija kontinuirano preduzima mjere- institucionalne i normativne, posebno kad je u pitanju zaštita žrtava. Povećane su minimalna i maksimalna odgovornost, saradnja sa NVO, međunarodna i regionalna saradnja, naročito policijska saradnja. Formirali su Savjet za trgovinu ljudima, čiji je predsjednik ministar unutrašnjih poslova. Izvršena je specijalizacija tužilaca, koji su pohađali niz relevantnih obuka na temu trgovine ljudima. Republičko tužilaštvo je među prvima potpisalo memorandum o saradnji sa NVO. Imaju i posebno odeljenje sa osam specijalizovanih istraga. Od 2010.- 2016. Izrečena je

61 pravosnažna osudjujuća presuda. Svi počinioci djela su punoljetni državljani Srbije. Oštećeni, žrtve su uglavnom bile žene, od kojih pet maloljetnih lica. U 2016. većina eksploatacija je vršena u Srbiji. Posebno je naglasio da je Ministarstvo pravde izradilo Poseban protokol za postupanje sudskih organa za identifikaciju žrtava kako bi im se pružila zaštita i efikasno vodio krivični postupak. Pokazalo se da je veliki broj žrtava vrbovan od osoba od povjerenja, koristeći njihovu životnu situaciju-siromaštvo, nezaposlenost, neobrazovanost, nefunkcionalnu porodicu, ali i želju za boljim životom. Najranjivija kategorija u Srbiji su žene, maloljetni pripadnici romske populacije, muškarci radi radne eksploatacije. Osnovani su Centar za zaštitu lica od trgovine ljudima. U martu je u Srbiji boravila GRETA delegacija iz SE. Sve navedeno je povod da se poslanici više uključe kroz kontrolnu i nadzornu ulogu. Tome treba da se doprinese i ovom Međunarodnom radionicom kao načinom da se u budućnosti na ovom problem angažuju sami parlamentarci regiona.

Predstavnik Parlamenta Crne Gore, dr Suad Numanović, kao član Odbora za ljudska prava i slobode koji se duži niz godina bavi ovom problematikom, u svojoj prezentaciji o dešavanjima u našoj zemlji po pitanju trgovine ljudima, predstavljajući iskustva Crne Gore u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, poseban akcenat je stavio na uključenost Parlamenta, odnosno Odbora za ljudska prava i slobode i Vlade Crne Gore u rješavanje ovog problema, pružajući odgovore i informacije na zadata pitanja Radionice koja su se ticala broja presuda, aktivnosti policije, žrtvama i potencijalnim žrtvama trgovine ljudima, te saradnji sa nevladinim organizacijama i jačanju svijesti javnosti o ovom problemu.

Pozdravljajući inicijativu Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije da nastavi sa okupljanjima radnih tijela zaduženih za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova parlamenata Zapadnog Balkana, ocijenio je da je tema Radionice izuzetno važna za sve koji se bave ljudskim pravima i slobodama i izrazio nadu se da će se nakon konstruktivne rasprave doći do kvalitetnih smjernica za dalji rad, koje će doprinijeti uspostavljanju neophodne interparlamentarne saradnje u oblasti borbe protiv trgovine ljudima.

Podsjetio je da trgovina ljudima predstavlja jedan od najzastupljenijih oblika organizovanog kriminala, koji je poslednjih decenija poprimio alarmantne razmjere.

Po ocjeni relevantnih međunarodnih subjekata i statističkim podacima o procesuiranim slučajevima trgovine ljudima, Crna Gora je primarno zemlja tranzita, manje porijekla i krajnje destinacije. Kao najčešći oblici iskorišćavanja žrtava trgovine ljudima evidentirani su seksualna i radna eksploatacija. Ono što se u poslednje vrijeme izdvaja kao oblik eksploatacije je pitanje sklapanja prisilnih i ugovorenih-nedozvoljenih brakova, koji su karakteristični za pripadnike RE populacije, kao i izraženijeg prosjačenja tokom turističke sezone. Posebno ranjive kategorije u odnosu na trgovinu ljudima jesu predstavnici mlađe populacije, prvenstveno djeca bez roditeljskog staranja i djeca prosjaci.

Uspješna borba protiv trgovine ljudima podrazumijeva multisektorski pristup i intenzivnu saradnju, uz primjenu efikasnih mjera na planu prevencije, suzbijanja, kažnjavanja učinilaca i zaštite žrtava, uz obavezno partnerstvo sa institucijama, privrednicima, privatnim sektorom, kako na nacionalnom, tako i na regionalnom i međunarodnom planu.

U Crnoj Gori trgovina ljudima je na nivou pojedinačnih slučajeva, što je rezultat koordiniranih aktivnosti državnih institucija na ovom polju. Crna Gora je uspostavila adekvatne mehanizme, kako na normativnom, tako i na institucionalnom planu za efikasno i odlučno suprostavljanje ovom problemu.

Svjesna izazova na ovom polju, Vlada Crne Gore je u septembru 2012. godine usvojila novu Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima za period 2012-2018. godine. Težište Strategije je na šest osnovnih oblasti: Prevencija i edukacija; Identifikacija žrtava trgovine ljudima; Pomoć, zaštita i reintegracija žrtava; Efikasno krivično gonjenje; Međunarodna saradnja i Koordinacija i partnerstvo.

Crna Gora je do danas usvojila i u svoj zakonodavni okvir inkorporirala Konvenciju UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (2000) i Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, naročito žena i djece, ratifikovala Konvenciju Savjeta Evrope o borbi protiv trgovine ljudima, Konvenciju UN o pravima djeteta i oba njena Protokola

Za kriminalizaciju trgovine ljudima i procesuiranje trgovine ljudima glavni propisi su Krivični zakonik i Zakonik o krivičnom postupku.

U skladu sa preporukama GRETA-e (Grupa eksperata Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima) izmijenjen je član 444 Krivičnog zakonika uvođenjem „ropstva i radnji sličnih ropstvu“ i „sklapanje nedozvoljenog braka“ kao dva nova oblika eksploatacije koja nastaju kao posledica djela trgovine ljudima. U skladu sa GRETA preporukom, u Zakonu o strancima definisan je period refleksije za žrtve trgovine ljudima

U Crnoj Gori u periodu od 2004. godine do 31. decembra 2016. godine registrovano je 38 žrtava trgovine ljudima i dvije potencijalne žrtve trgovine ljudima. Žrtve su bili strani državljani, osim u osam slučajeva, a njihova prosječna starost je između 17 i 45 godina. Takođe, bilo je devet maloljetnih lica, starosti od 12 do 17 godina. Žrtve trgovine ljudima su državljani: Srbije, Kosova, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Ukrajine i Bangladeša.

U periodu od 2004. do 31. decembra 2016. godine Uprava policije Crne Gore je podnijela 21 krivičnu prijavu za krivično djelo trgovina ljudima i jednu za krivično djelo trgovina djecom radi usvojenja.

U istom vremenskom periodu državni tužioci su podigli 20 optužnica protiv 59 lica za krivično djelo trgovina ljudima i protiv 6 lica za krivično djelo trgovina djecom radi usvojenja.

U radu nadležnih sudova u Crnoj Gori bilo je 17 predmeta za trgovinu ljudima i jedan predmet u vezi trgovine djecom radi usvojenja, od kojih je 18 pravosnažno riješeno. U 13 pravosnažno riješenih predmeta 34 lica je oglašeno krivim i osuđeno na zatvorsku kaznu, dok su u 5 pravosnažnih predmeta optuženi oslobođeni od optužbe.

Dr Numanović je naglasio da u posljednje dvije godine (2015. i 2016) pred nadležnim sudovima nije bilo pokrenutih postupaka za krivično djelo trgovina ljudima, niti je bilo prijava Uprave policije za ovo krivično djelo. Ocijenio je važnim da u okviru redovnih inspeksijskih

kontrola i pojačanog inspekcijskog nadzora, posebno tokom turističke sezone u Crnoj Gori u 2015. i 2016. godini potencijalne žrtve trgovine ljudima nijesu identifikovane.

U cilju poboljšanja saradnje u borbi protiv trgovine ljudima u oktobru 2013. godine sve nadležne državne institucije u Crnoj Gori potpisale su sa NVO sektorom Sporazum o međusobnoj saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima. Prilikom identifikacije, žrtvi se nudi mogućnost smještaja u Vladinom Skloništu za žrtve trgovine ljudima U slučaju učestvovanja u sudskom procesu ima pravo na besplatnu pravnu pomoć. Za maloljetna lica nužno je uključivanje socijalnih radnika kao organa starateljstva. Pored osoblja u Skloništu i staratelja, za svaki slučaj pojedinačno sastaje se Koordinaciono tijelo.

Vlada Crne Gore opredjeljuje potrebna finansijska sredstva za funkcionisanje Skloništa za žrtve trgovine ljudima u Crnoj Gori. Tokom 2016. godine na finansiranje rashoda Skloništa utrošeno je u prosjeku 28.000 eura.

Kancelarija je uvela SOS liniju za žrtve trgovine ljudima, kao i za sve građane kojima su potrebne informacije o ovom fenomenu.

Među brojnim aktivnostima realizovanim na podizanju nivoa svijesti cjelokupne javnosti u odnosu na sve pojavne oblike trgovine ljudima poslanik Numanović je izdvojio samo neke realizovane u prethodnoj godini:

- Kampanja “Zaustavimo trgovinu ljudima” koja se kontinuirano sporovodila na teritoriji cijele Crne Gore tokom koje je emitovan TV spot “Stop trgovini ljudima“

- Kampanja povodom obilježavanja Evropskog dana borbe protiv trgovine ljudima usmjerena na jačanje otpornosti mladih ljudi posebno ranjivih kategorija stanovništva u odnosu na trgovinu ljudima.

Povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv trgovine ljudima Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima promovisanjem SOS linije za žrtve trgovine ljudima apelovala na domaću javnost i ranjive grupe stanovništva kako i na koji način da se zaštite od potencijalnih prijetnji u odnosu na ovaj fenomen;

- Kancelarija sprovodi kampanju za zaštitu od nasilja u porodici, prosjačenja i borbu protiv sklapanja nedozvoljenog braka, a Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore je organizovala tematske radionice i tribine za djecu osnovno-školskog i srednje-školskog uzrasta, kao i djecu smještenu u institucijama sistema na temu poštovanja i zaštite prava djeteta, seksualne i ekonomske zloupotrebe djece i rizika trafikovanja djece na različite načine.

Realizuju se i brojni programi edukacije državnih službenika i namještenika, zdravstvenih, socijalnih, prosvetnih radnika, inspektora, nosilaca pravosudne funkcije i svih onih koji bi mogli doći u kontakt sa žrtvama trgovine ljudima.

Prepoznavši djecu kao posebno ranjivu kategoriju društva u odnosu na trgovinu ljudima, Kancelarija je realizovala projekat „Jačanje svijesti o trgovini djecom kroz obrazovni sistem“, tokom kojeg je obučen značajan broj nastavnika građanskog vaspitanja na ovu temu i izrađen Priručnik o najboljim metodama prenošenja znanja djeci o ovom problemu, koji je rezultirao uvođenjem trgovine ljudima kao nastavne teme u okviru predmeta Građansko vaspitanje.

U cilju inteziviranja bilateralne saradnje sa zemljama regiona u cilju identifikacije žrtava, Vladina kancelarija je inicirala potpisivanje Protokola. Protokol između Crne Gore i Kosova potpisan je u aprilu, a Protokol sa Albanijom u decembru 2014. godine. Decembra 2016. godine u Tirani je potpisana Deklaracija o primjeni standardnih operativnih procedura u cilju identifikacije, upućivanja, dobrovoljnog povratka i zaštite žrtava trgovine ljudima.

U planu je potpisivanje bilateralnog sporazuma o saradnji sa Republikom Srbijom i Makedonijom.

O posvećenosti Vlade Crne Gore u njenim kontinuiranim aktivnostima koje se preduzimaju u borbi protiv trgovine ljudima govori i nedavni podatak, tačnije 5. maja 2017. godine, kada su službenici Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Vlade CG-Odsjeka za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije u nastavku akcije „Kolosjek“ usmjerene na otkrivanje i suzbijanje krijumčarenja ljudi, nadležnom tužiocu podnijeli krivičnu prijavu protiv šest lica (pet državljana Republike Srbije i jednog državljanina Crne Gore), zbog osnovane sumnje da su počinili krivično djelo nedozvoljen prelaz državne granice i krijumčarenje ljudi izvršeno na organizovan način. Sumnja se da su ovih šest lica na organizovan način izvršili krijumčarenje 60 lica, tzv. tražilaca azila koji su u najvećem broju porijeklom iz Sirije i to tako što su ih preko teritorije Crne Gore krijumčarili u Srbiju, a sve u cilju sticanja imovinske koristi.

Podsjećanja radi, akcija „Kolosjek“ je započeta 2015. godine kada je u aprilu te godine lišeno slobode i procesuirano ukupno 18 lica koja su u cilju sticanja imovinske koristi, na organizovan način izvršili krijumčarenje 138 lica, tražilaca azila, koji su u najvećem broju bili porijeklom iz Sirije, i to preko teritorije Crne Gore u Srbiju, na organizovan način.

Podsjetio je i da su u martu 2016. godine u okviru akcije „Mapa“ uhapšena dva lica zbog sumnje da su od aprila do oktobra 2015. godine, na teritoriji Crne Gore izvršili krijumčarenje 22 tražioca azila. Oni se sumnjiče da su krijumčarili ljude, preko teritorije Crne Gore u Srbiju, a 2013. godine je izvedena akcija „Ruta“ u kojoj je uhapšeno 28 osoba zbog sumnje da su počinili krivična djela u vezi sa krijumčarenjem ljudi.

Svakako da će se policijske aktivnosti na otkrivanju, suzbijanju i sprječavanju krijumčarenja ljudi nastaviti, a u tom pogledu, istakao je važnost regionalne saradnje.

Svjesni neophodnosti saradnje i u Odboru za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, preduzimaju se određene aktivnosti u ovoj oblasti.

Istakao je izuzetno dobru saradnju Odbora sa Kancelarijom za borbu protiv trgovine ljudima, kao i drugim državnim organima nadležnim za ovu oblast, kao i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima ljudskih prava i sloboda.

Na važnost preduzimanja mjera u ovoj oblasti članovima Odbora za ljudska prava i slobode je ukazano još na sastanku sa članovima GRETA delegacije u novembru 2011. godine, a o onom što je Crna Gora uradila na tom planu članovi Odbora su upoznati na Drugom sastanku sa članovima GRETA delegacije, u oktobru 2015. godine, nakon kojeg je uslijedio i Drugi GRETA Izvještaj o implementaciji Konvencije Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori u kojem su GRETA eksperti ocijenili da je postignut napredak u nizu oblasti, počev od

unapređenja zakonodavnog okvira, jačanja multidisciplinarnog pristupa i saradnje sa NVO sektorom, poboljšanja položaja ranjivih grupa, kao i sveukupne aktivnosti u oblasti prevencije, tj. jačanja svijesti cjelokupne javnosti o fenomenu trgovine ljudima. Upućene su i određene preporuke čijem sprovođenju je država posvećena, a većina njih je već prepoznata i definisana kroz strateške dokumente kojim se tretiraju pitanja kako prevencije, tako krivičnog gonjenja trafikanta i zaštite žrtava trgovine ljudima u Crnoj Gori.

Odbor je u proteklom periodu posvećivao posebnu pažnju i pravima djeteta. U okviru djelovanja na zaštiti djece od svih vidova eksploatacije, posebna pažnja bila je posvećena aktivnostima na sprečavanju trgovine djecom,

Imajući u vidu ozbiljnost problema dječijeg prosjačenja, kao i posledice i rizike koje život na ulici nosi kako za pojedinca/dijete tako i za društvo u cjelini, Odbor je razmatranjem Posebnog izvještaja o dječijem prosjačenju u Crnoj Gori, koji je sačinio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore želio da ukaže i podsjeti širu i stručnu javnost na važnost suzbijanja i rješavanja ovog problema. S obzirom da je prosjačenje jedan od najprisutnijih oblika ekonomskog iskorišćavanja djece, što predstavlja jedan od najtežih i najgrubljih oblika povrede prava djeteta, Odbor je ukazao da djecu koja žive na ulici ne treba tretirati kao prestupnike, već kao žrtve, jer su ova djeca posebno izložena trgovini ljudima i ekonomskoj i seksualnoj eksploataciji, na šta je prethodno ukazano i u preporukama UN komiteta za prava djeteta od 1. oktobra 2010. godine. Zaključeno je da prioritarna aktivnost treba da bude edukacija djece i njihovih roditelja o štetnosti ove pojave, kao i jačanje svijesti stručne i šire javnosti, a posebno djece o štetnosti prosjačenja, kako bi se zaštitili od rizika da postanu žrtve trgovine ljudima i ekonomske i socijalne eksploatacije. U tom cilju je i osmišljena i realizovana Kampanja "Naučimo ih nešto drugo!" kojoj se u novembru 2011. godine priključio i Odbor za ljudska prava i slobode.

Povodom razmatranja Posebnog izvještaja Odbor je donio Zaključke i Preporuke koje je uputio nadležnim organima izvršne vlasti: Zaključeno je da je neophodno preduzeti mjere na utvrđivanju i otkrivanju uzroka koji dovode do prosjačenja maloljetnika, kao i preventivne mjere na otkrivanju djece i porodica koje su u riziku. S obzirom da su djeca iz romske populacije, označena kao posebno rizična grupa, zaključeno je da je potrebno osnažiti napore na integraciji ove djece u školski sistem, u čemu je u međuvremenu ostvaren značajan napredak.

Takođe, Odbor je razmotrio Izvještaj o seksualnom iskorišćavanju djece u Crnoj Gori koji je Odboru dostavio Zaštitnik i ocijenio da su djeca žrtve seksualnog iskorišćavanja u velikom riziku da postanu i žrtve trgovine ljudima.

Imajući u vidu da je seksualno iskorišćavanje djece u određenoj mjeri zastupljeno u crnogorskom društvu, kao i težinu posljedica koju ova pojava nosi sa sobom, a u cilju efikasnog suzbijanja ovog problema, Odbor je podržao Preporuke Zaštitnika upućene nadležnim državnim organima. Nadležni organi sprovode mjere u cilju podizanja svijesti javnosti o posljedicama seksualnog iskorišćavanja djece, kao i važnosti prijavljivanja ovih djela, a ujedno edukuju djecu o svim aspektima ove pojave.

Poslanik Numanović je takodje podsjetio da je na Drugom regionalnom sastanku parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu

zemalja regiona, održanom u Danilovgradu, zaključeno da je nužno ostvariti tijesnu i efikasnu saradnju država regiona u zaštiti djece od eksploatacije, posebno imajući u vidu česte migracije „djece ulice“ u regionu, kao i da je neophodno nastaviti intenzivne aktivnosti ombudsmana na praćenju ostvarivanja i zaštiti prava djece koja su izložena nasilju, zlostavljanju, zanemarivanju i eksploataciji.

Naglasio je da je Odbor za ljudska prava i slobode u svom radu posebnu pažnju posvetio i položaju Roma i Egipćana u Crnoj Gori, između ostalog, kroz razmatranje Izvještaja i Informacijama o implementaciji Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016.godina sa Akcionim planovima. U kontekstu trgovine ljudima, neophodno je istaći da rani i prisilni brakovi maloljetnika romske populacije, u skladu sa njihovim običajnim pravom, kao posljedicu mogu imati razne vrste nasilja i trafikingu romskim djevojčicama. U cilju podizanja svijesti u ovoj oblasti, sprovedene su brojne informativno-edukativne radionice, kao i individualni razgovori sa djecom romske populacije, a u okviru istog projekta izrađena je i publikacija „Stop trgovini djecom“.

Podsjetio je da je Odbor za ljudska prava i slobode takodje razmotrio Informaciju o realizaciji Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2012-2018 sa Akcionim planom za 2012-2013. godinu u fokusu Preporuka GRETA-e, u vezi sa implementacijom Konvencije Savjeta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima. Na osnovu podataka saopštenih na sjednici, ocijenjeno je da trgovina ljudima u Crnoj Gori nema karakter pojave, već se javljaju samo pojedinačni slučajevi. Zaključeno je da je Crna Gora uglavnom zemlja tranzita, a u manjem obimu zemlja porijekla i krajnje destinacije žrtava trgovine ljudima.

Sve navedeno, istakao je poslanik Numanović, potvrđuje da Crna Gora izražava punu posvećenost aktivnostima na sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima, zaštiti ljudskih prava žrtava trgovine ljudima, osmišljavanju sveobuhvatnog okvira za pružanje zaštite i pomoći žrtvama i svjedocima, kao i obezbjeđivanju efikasne istrage i krivičnog gonjenja i unapređenju saradnje u ovoj oblasti, zaključio je svoje izlaganje poslanik Numanović.

Radionica je pokazala da postoji potreba da se nastave zajedničke aktivnosti, zbog čega je predloženo da se ova saradnja unaprijedi formiranjem interparlamentarnog odbora ili drugog zajedničkog tijela koje bi na regionalnom nivou razmatralo pitanja vezana za borbu protiv trgovine ljudima, radi efikasnijeg djelovanja u borbi protiv trgovine ljudima za region Zapadnog Balkana, imajući u vidu da ovaj problem ima širi, regionalni i međunarodni karakter. Cilj je da se u ovoj godini još jednom svi okupe, kako bi tu saradnju institucionalizovali i dogovorili se oko daljih zajedničkih aktivnosti. Posebna zahvalnost izražena je predstavnicima Human Trafficking Foundation na podršci u organizaciji ove radionice uz očekivanje da će se njihova podrška nastaviti i u cilju institucionalizacije regionalne saradnje u zemljama Zapadnog Balkana.

SEKRETAR ODBORA
Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković